

УДК 141

Олексенко Р. І.,
доктор філософських наук, професор,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького
(Україна, Мелітополь), roman.xdsl@ukr.net

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ УСПІШНОЇ ДЕРЖАВИ

Висвітлюється доречність та важливість покращення економічної освіти населення країни для скорішого становлення сильної та економічно-незалежної держави, розвитку суспільства та підвищення рівню життя громадян. Розглядаються різноманітні фактори, що здатні напряму впливати на економічний стан країни.

Ключові слова: економіка, суспільство, релігія, віра, освіта, досягнення, споживачі, багатство, економічний стан.

Оскільки технологічний прогрес продовжує активно змінювати образ життя сучасного суспільства, розширюється діапазон, доступних для споживачів, фінансових послуг – управління капіталом все більше ускладнюється. Допомога споживачам, та орієнтування їх у різноманітні фінансових продуктів на сьогодні має важливе значення для економічного процвітання держави. Коли країна здатна належним чином продукувати свій капітал, для економічно стабільніших умов життя громади. Це одна з причин, яка вимагає у держави створювати та підтримувати економічну освіту, удосконалювати та надавати їй розвитку, адже такий вид освіти має життєво важливе значення для майбутнього, здоров'я і благополуччя нації, її економіки.

Природу економічних знань описують у своїх дослідженнях багато вчених, як З. Самчук, О. Міщенко, О. Мороз, Ф. Кирилюк, М. Ільчук, зокрема велику цінність становлять праці В. Гейця «Характер перехідних процесів до економіки знань».

Новизна. Економіка та економічна освіта мають важливе значення для забезпечення населення цінною інформацією. Робота іноземних, та вітчизняних ринків дозволяє останнім приймати обґрунтовані і раціональні рішення для досягнення короткострокових і довгострокових фінансових вигод. Вивчення економіки також дозволяє людям навчитися управляти і найбільш ефективно використовувати ті, чи інші обмежені ресурси, такі як, наприклад, час або гроші.

Розробка теми: Ця тема покликана розглянути всі чинники, що впливають на економічний стан країни та довести, що економічна освіта має надзвичайно велике значення у процесі покращення рівню життя громадян.

За останні декілька років в умовах активізації глобалізації важливою актуальною проблемою економічної теорії та практики є взаємодія держави та ринку, участь держави у функціонуванні сучасних економічних систем та зміна її ролі та механізмів впливу на перебіг економічних процесів [3].

Система економічної освіти є ваговим фактором успішної економічної соціалізації людей, умовою розвитку та підвищення якості людського капіталу. Вона є тим базисом на основі якого формується і розвивається економічна культура держави, підносить вже сформовані уявлення про економічне життя та науковий рівень, розвиває практичні уміння та навички, допомагає приймати правильні рішення.

Наша держава не відстає від країн Європи і за останні декілька років перейшла від постіндустріаль-

них до науково-технічних технологій, які базуються не лише на матеріальній, а і на інтелектуальній власності.

Рівень економіки будь-якої країни можливо вирахувати лише взявши до уваги стан наукового потенціалу держави, кількості фахівців з вищою економічною освітою.

Економічна освіта – це не тільки підготовка економістів до майбутньої професійної діяльності, але і здобуття певного рівня знань людьми інших спеціальностей.

Освіта для суспільства в економічному плані є цінною – є можливість отримати значну вигоду від процесу передачі знань особистості. Високий рівень освіти пропорційно підвищує продуктивність праці, що проявляється у збільшенні доходів працівників. Чим більшим буде коефіцієнт освіченості населенням тим більшим буде загальний дохід суспільства. Таким чином, економічне зростання держави і освіта взаємозалежні один від одного.

Предметом економічного аналізу виступає освіта з усіма її компонентами. При аналізі не можна опускати навчальні програми, в яких прописано вимоги до рівня знань учнів, студентів. Якість отриманої інформації також впливає на функціонування всієї системи.

Сам педагогічний процес не є предметом вивчення економіки. Але будь-яка професія, чи то педагог, чи робітник на виробництві, вимагає оволодіння певними професійними знаннями та навичками. Говорячи про ефективність освітнього механізму не достатньо враховувати тільки затрати, потрібно аналізувати ще й отримані результати.

Економічний аналіз освіти виконати практично неможливо, це все пов'язано з характером діяльності цієї сфери. Параметри, результати її функціонування не завжди можливо виміряти в економічних показниках. Економічні виміри не враховують всіх аспектів навчального процесу загалом. Це все наводить на думку, що недоцільно проводити економічні дослідження освіти. На сучасному етапі розвитку економіки всієї країни необхідно досліджувати лише ефективність та результативність функціонування освіти загалом.

В той же час економічний аналіз діяльності освіти як системи має ґрунтуватись на дослідженні характеристик функціонування самої системи знань та загального характеру педагогічного процесу. Всі ці питання повинні розглядатись зі сторони економіки. Отже, хоч і економічні аспекти і педагогічний процес мають різну природу, вони взаємопов'язані між собою блоками питань.

Освіта виконує інформаційну функцію – розкриває поняття функціонування окремих різних підрозділів в межах одного підприємства, як види бізнесу взаємопов'язані між собою. Розгляд правил ведення бізнесу розвиває допитливість, творчий потенціал, креативність, які обов'язкові для роботи, наприклад у галузі маркетингу.

Головна мета освіти – накопичення та передача знань наступним поколінням. За допомогою освіти можливо прослідкувати загальний розвиток держави.

Знання – це елементи освіти, які виступають показниками розвитку людини та суспільства. Мета освіти – це загальний розвиток особистості.

Сучасне суспільство висуває нові вимоги і завдання щодо особистих та професійних якостей людини, її внутрішніх мотивів, оточення, рівня знань, вмінь перетворювати негативну ситуацію на позитивну. Саме людина, її характеристики є рушійною силою економічного прогресу в сучасному інформативному суспільстві.

Освіта – є необхідною умовою розвитку особистості. Кожна держава повинна вкладати великі кошти в неї. Вона має проводити політику стимулювання здобуття вищої освіти не лише молодим поколінням, але й людьми більш старшого віку.

Перед державою стоїть питання, вирішення якого потребує негайних дій – створення відповідної моделі економічної освіти, яка б задовольняла потреби сучасного стану нашої держави. Крім того, така модель повинна пропорційно втілювати як досягнення інших країн, так і розвивати наші національні традиції. Для того щоб наша країна була соціально-економічно розвинутою та конкурентоспроможною потрібно негайно реформувати сфери освіти і науки.

Роль економічної освіти у процесі становлення успішної держави – величезна. Індивідуальна і суспільна продуктивність збільшується в декілька разів завдяки опануванню знаннями та здобутті потрібних вмінь та навичок. Держава повинна дивитися в майбутнє і вкладати в «людський капітал», що передбачає значних грошових вкладень в навчальні заклади, підготовку працівників на виробництві. Багато сучасних дослідників у своїх працях наводять приклад того, що краще працювати розумом чим руками (є більша ймовірність отримання набагато більше коштів при мінімальних затратах).

За підрахунками західних і вітчизняних економістів, майже третина приросту валового внутрішнього продукту в розвинутих країнах світу нині забезпечується інвестиціями у сферу освіти [Яненкова].

Економічна ситуація в Україні є неблагонадійною. Існує два фактори які на неї впливають: науково – технічний прогрес та рівень професійної підготовки кадрів. Високі вимоги до працівників стає об'єктивною потребою сьогодення.

Таким чином, зростання ролі освіти в суспільному розвитку є обґрунтованим, тому що з'являються все більше нової техніки з якою зможуть впоратись лише підготовлені спеціалісти. Це все призвело до підвищення вимог до професійної підготовки та збільшення масштабів освіти. Зміна вимог до кваліфікації головним чином стосується необхідності одержувати освіту та удосконалювати свої навички протягом всього життя. Як наслідок виникли нові форми освітніх послуг, наприклад, різноманітні навчальні заклади пропонують отримати освіту людям з різним освітнім рівнем з метою отримання або підвищення кваліфікації.

Економічна криза неабияк вплинула на сучасне українське суспільству (перехід на ринкову систему економіки). Питання економічної підготовки підрастаючого покоління стало актуальним (не лише в сім'ї, але й в загальноосвітніх навчальних закладах). Цей напрямок виховання передбачає не лише розвиток ділових якостей, наприклад, ощадливість, розважливість, але і накопичення економічних знань для подальшої підприємницької діяльності.

Здобуття економічної освіти повинно розпочинатись ще в школі. Вона необхідна для виховання в учнів економічної культури, для здатності правильно розуміти як відбуваються соціально-економічні процеси та активно брати участь в діяльності суспільства. В умовах становлення ринкових відносин, принциповою ознакою є вільна орієнтація і пристосування учнів до економічного механізму регулювання ринку. Економічні знання по своїй сутності є універсальними і застосовуються в різних галузях. Кожен з нас у житті виступає і як виробник, і як споживач, і як громадянин [1].

Вивчення економіки в школі допоможе учням отримати більш повне уявлення про становлення й подальший розвиток суспільства, вибрати правильну життєву позицію.

Серед найважливіших функцій держави у сучасних економічних системах є охорона довкілля і створення умов для формування екологічно збалансованої економіки та забезпечення сталого розвитку. Ця функція набула особливої вагомості на порозі XXI ст. внаслідок посилення національних та світової екологічної кризи. Як слушно зазначають польські економісти Б. Вінярський та ін., негативний вплив економічної діяльності на довкілля часто неможливо припинити механізмом ринкового саморегулювання. Це зумовлює втручання держави для забезпечення охорони довкілля та екологічної рівноваги. Метою державної політики охорони довкілля є узгодження процесу економічної діяльності з наявними суспільними поглядами щодо захисту навколишнього середовища.

Сучасні розвинені економічні системи сформувалися як системні утворення, у яких державні структури були й залишаються найважливішим чинником ефективної роботи ринку. При цьому деякі дослідники відзначають поряд із державним регулюванням ринкових відносин розвиток «громадського економічного регулювання», що виявляється у діяльності профспілок, екологічних організацій, щодо захисту прав споживачів, об'єднань підприємців, банкірів та ін., які впливають на встановлення і дотримання певних «правил гри» у сферах своїх професійних інтересів. Проте загалом навіть і ці недержавні способи впливу на ринкові процеси формуються у контексті наявного державного регулювання, інституцій і з розвитком демократії не суперечать, а скоріше доповнюють державні важелі та відображають ефективність державного регулювання, громадську думку на важливі проблеми функціонування економічної системи.

Існує декілька принципів на яких повинна базуватися економічна освіта:

– держава повинна бути зацікавлена у молодих фахівцях;

– науково-технічне забезпечення навчальних закладів;

– рівень економічної освіти особистості.

Економічна освіта направлена на формування економічного мислення та свідомості, розвиток певних здібностей та навичок. Формування економічних знань здійснюється через взаємооб'єднання теоретичних і практичних компонентів навчання. Це зумовлено необхідністю в будь-якій справі враховувати співвідношення витрат і вигод. Економічна освіта держави в різноманітних моделях носить базовий характер, тому

що без неї існування держави як такої не можливо. Ця категорія не постійна, вона одночасно змінюється з розвитком суспільства та держави. В сучасному українському суспільстві, окрім загальнокультурного, особистісно-феноменологічного значення національної системи освіти і виховання, для формування прогресивного підприємницького прошарку, економічна освіта носить конкретно-професійний компетентнісний характер. Держави в економіці виступає регулятором здійснюваних процесів та економічним суб'єктом.

Школа посідає центральне місце в освітньому процесі, формуванні критичного способу мислення майбутніх підприємців і веденні міжкультурного діалогу. В ній закладаються основи толерантної поведінки, що базується на повазі гідності кожної людини.

Курс економіки в школі повинен відповідати потребам всієї держави. Економічно розвинена особистість зможе:

- Добре орієнтуватися в економічному світі.
- Не достатньо мати лише знання, потрібно вміти їх застосовувати. Найбільш оптимальне місце застосувань своїх знань – повсякденне життя. Кожен день ми виконуємо економічні дії (ходимо за покупками до магазину, платимо за проїзд в громадському транспорті чи отримуємо заробітну плату).
- Оцінка власних можливостей буде обґрунтованою.
- Задовольняти свої економічні потреби.
- Економічно мислити та розв'язувати складні життєві ситуації.
- Обирати власний спосіб одержання майбутніх доходів, аналізувати й оцінювати власні професійні можливості та здібності.
- Співставляти свій економічний інтерес та потребу зі своїми матеріальними, трудовими потребами.
- Використовувати всі досягнення науки і техніки.

Все можливо після виконання завдань економічної освіти:

- Навчання людей основним принципам та методам економіки, організації виробництва та ведення господарювання.
- Навчання потрібно розпочинати з отримання базових уявлень про економіку та економічну теорію, які дадуть змогу орієнтуватися в роботі ринку, використовувати закони.
- Виховання не лише суспільних якостей, але й особистих якостей.

Вивчення економіки озброює людей з різним рівнем фінансової грамотності, що дозволяє їм ефективно управляти своїми фінансами і навіть надавати поради іншим з області фінансового менеджменту і планування.

Програми економічної освіти покликані допомогти споживачам приймати більш обдумані та оптимально вірні фінансові рішення. Вони допомагають людям зрозуміти, та пізнати витоки економіки і фінансової системи загалом, в якій кожен громадянин, рано чи пізно, починає брати участь, допомагає людям зрозуміти ризики і оцінити альтернативи. Знання це сила. Економічна освіта формує знання. Це дає людям інструменти, щоб зрозуміти, економічні та фінансові питання, інтерпретувати події, які будуть впливати на їх фінансове майбутнє.

Найголовніше в економічній освіті те, що вона має вирішальне значення для будівництва мостів,

зв'язку між педагогами, бізнесом, і споживачем. Ці мости готуватимуть наше суспільство для вирішення насущних проблем на основі економічних знань. Необхідно забезпечити індивідуальний економічний успіх, а це дасть змогу економічній освіті призвести до великомасштабних результатів – результатів, які піднімуть і підтримають якісно високий рівень життя для всіх громадян країни.

Багато дослідників вважають освіту гарною сферою для інвестицій. Західні бізнесмени вже давно використовують цей метод. Вони направлять своїх працівників на навчання в початкові заклади або підготовчі курси. Тобто вони фінансують не в виробництво, а в своїх працівників.

Зміст економічних дисциплін має спиратися на життєвий досвід людини. Він повинен бути направленим на розв'язання практичних завдань з якими в майбутньому особистість матиме справу. Освітній має спрямовуватися на формування й розвиток необхідних компетентностей з сфери економіки.

Щоб уникнути негативних наслідків стихійного «дикого ринку», пропонуємо здійснити на державному рівні такі заходи:

- врахувавши досвід функціонування ринкового економічного життя в інших країнах, з одного боку, та особливості національної української культури, з іншого, розробити певні етичні норми, які б ґрунтувалися на християнських ідеях людяності, добра, поваги до інших;
- виховувати суспільство шляхом ґрунтовного вивчення етичних норм та людських цінностей у школах, середніх та вищих навчальних закладах;
- за основу «моральних цінностей», на нашу думку, доцільно взяти християнське вчення. Такий підхід, як свідчить американський та західноєвропейський досвід, позитивно впливатиме на стан економіки та суспільства в цілому [3, с. 51].

Активне обговорення питань щодо доцільності формування нових принципів сучасного підприємництва і втілення у свідомості підприємців впорядкованого гармонійного світу, посилення виховних функцій держави, її піклування про суспільну мораль, чи не в першу чергу, стосуються освіти і виховання майбутніх підприємців, гуманізації їх змісту.

Нааявна в Україні ситуація є відображенням як нагромаджених внутрішніх економічних і політичних проблем, так і негативного впливу нещодавньої глобальної фінансової кризи, без вирішення яких неможливо сподіватись на швидке виведення національної економіки з економічної кризи. Антикризова політика держави має використовувати наявні резерви національної економіки та створювати нові можливості для її збалансованого розвитку. Продовження наукових розвідок за даною проблематикою сприятиме дальшому поліпшенню впливу держави на соціально-економічну ситуацію в країні.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що підприємець має справу не лише з ресурсами, технологіями, продуктами, документами, різними процесами, він постійно співдіє з людьми – керує підлеглими чи виконує доручення, радиться з експертами чи дає оцінку, веде переговори тощо. Успіх бізнес-діяльності значною мірою залежить саме від умінь знаходити спільну мову з конкурентами та колегами.

Виходячи з усього вищезазначеного, можна сформувати таке визначення: підприємництво – це суспільно-корисна діяльність, і як будь-яка інша сфера соціальної активності не може функціонувати без наявності певних моральних передумов. Бізнес неодмінно активізує міжособистісне спілкування і взаємодію, відповідно потребує від людини володіння моральними принципами, цінностями та нормами.

Україна перебуває в тяжких умовах. В умовах обмеженого фінансування закладів освіти, всі вони стоять перед складним завданням ефективно забезпечити свою діяльність за обмежених ресурсів. Не слід забувати, що освіта впливає не тільки на економічну, але і на соціальну систему. Щоб зменшити витрати державі потрібно налагодити систему моніторингу, яка забезпечить збір та кількісні виміри всіх освітніх послуг, що надаються в Україні. Ці дані згодом можливо буде використовувати при різноманітних підрахунках.

Список використаних джерел

1. Гесць В. Характер перехідних процесів до економіки знань / В. Гесць // Економіка України. – 2003. – №4. – С.4–15.
2. Сленський В. С. Релігійне навчання й виховання в законодавствах та освітніх системах західноєвропейських країн / В. С. Сленський // Людина і світ. – 2001. – №11–12. – С.32–36.
3. Кирилук Ф. М., Обушний М. І., Хилько М. І. Релігія й церква як суб'єкти політики. Навчальний посібник / Ф. М. Кирилук, М. І. Обушний, М. І. Хилько. – К.: Здоров'я, 2004. – 776 с.
4. Луман Н. Поняття общества // Проблемы теоретической социологии. – СПб.: Питер, 1994. – С.25–42.
5. Мороз О. М. Духовні принципи ведення малого і середнього бізнесу в регіоні / О. М. Мороз // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – №4. – С.12–17.
6. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: Навчальний посібник / М. М. Ільчук, Т. Д. Іщенко, В. К. Збарський та ін.; за ред. М. М. Ільчука. – К.: Вища освіта, 2002. – 398 с.
7. Плотников А. В. Християнские основы рыночной экономики / А. В. Плотников. – К.: Принт-сервис, 1993. – 257 с.
8. Романенко О. Р. Духовно-моральні виміри економічного життя сучасного суспільства / О. Р. Романенко // Вісник НБУ. – травень 2009. – №5 (159). – С.48–51.
9. Трофимова В. В Трансформація економічних функцій держави в умовах становлення глобальної економіки / В. В. Трофимова // Економіка та держава. – 2010. – №5. – С.8–12.

References

1. Gejec' V. Charakter perehidnyh procesiv do ekonomiky znan' / V. Gejec' // Ekonomika Ukrainy. – 2003. – №4. – С.4–15.
2. Jelen's'kyj V. Je. Religijne navchannja j vyhovannja v zakonodavstvah ta osvithnih systemah zahidnojevropejs'kyh krajin / V. Je. Jelen's'kyj // Ljudyna i svit. – 2001. – №11–12. – С.32–36.
3. Kyryljuk F. M., Obushnyj M. I., Hyl'ko M. I. Religija j cerkva jak sub'jekty polityky. Navchal'nyj posibnyk / F. M. Kyryljuk, M. I. Obushnyj, M. I. Hyl'ko. – K.: Zdorov'ja, 2004. – 776 s.
4. Luman N. Ponjatje obshhestva // Problemy teoreticheskoy sociologii. – SPb.: Piter, 1994. – С.25–42.
5. Moroz O. M. Duhovni pryncypy vedennja malogo i seredn'ogo biznesu v regioni / O. M. Moroz // Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo. – 2006. – №4. – С.12–17.
6. Osnovy pidpryjemnyc'koi' dijalnosti ta agrobiznesu: Navchal'nyj posibnyk / M. M. Il'chuk, T. D. Ishhenko, V. K. Zbars'kyj ta in.; za red. M. M. Il'chuka. – K.: Vyshha osvita, 2002. – 398 s.
7. Plotnikov A. V. Hristianskie osnovy rynochnoj jekonomiki / A. V. Plotnikov. – K.: Print-servis, 1993. – 257 s.
8. Romanenko O. R. Duhovno-moral'ni vymiry ekonomichnogo zhyttja suchasnogo suspil'stva / O. R. Romanenko // Visnyk NBU. – traven' 2009. – №5 (159). – С.48–51.
9. Trofymova V. V Transformacija ekonomichnyh funkcij derzhavy v umovah stanovlennja global'noi' ekonomiky / V. V. Trofymova // Ekonomika ta derzhava. – 2010. – №5. – С.8–12.

Oleksenko R. I., Doctor of Philosophy, Professor, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky (Ukraine, Melitopol), roman.xdsl@ukr.net

Role of economic education in the process of successful states creation

The article highlights the relevance and importance of improving economic education in the process of successful state formation. Article describes process of social development and principles of improving people's lives. We consider various factors that can directly affect the economic situation of the country.

Keywords: economy, society, religion, faith, education, achievement, consumers, wealth, economic situation.

УДК 811.161.2–42

Якименко Л. М.,
кандидат філологічних наук (Україна, Умань),
igorkryvosheia@gmail.com

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ВИМІРИ ФЕМІННОГО ДИСКУРСУ ПУБЛІЦИСТИКИ НАДІЇ СВІТЛИЧНОЇ Й СОЛОМІ ПАВЛИЧКО

Розглянуто побутування й функціональне призначення різних форм інтертекстуальності в різноманітних публіцистичних текстах Надії Світличної та Соломії Павличко в контексті порушення ними питання щодо становища українського жіноцтва в 70-х рр. і 90-х рр. XX ст.

Ключові слова: інтертекстуальність, алюзія, цитата, публіцистика, Надія Світлична, Соломія Павличко.

ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні образу сучасної жінки, однак при цьому вони відтворюють уже сформовані в соціальному житті норми та цінності, сприяють їхньому тиражуванню й соціальному засвоєнню сучасними жінками, а також продукують нові поведінкові реакції, емоції й ідеї. Саме тому питання, що стосуються усталених поглядів на жінок і їхні проблеми в мас-медіа, вивчення гендерних стосунків стало невід'ємною частиною сучасної журналістики. Про це пишуть Н. Ажгіхіна, О. Вартанова, О. Здравомислова, О. Смирнова та інші. Крім того, українські науковці звертають увагу на становлення й розвиток жіночої й чоловічої преси в Україні, беруть до уваги її тематику й оформлення. Науковими здобутками є праці вчених, які досліджують зародження, розвиток й адаптацію західного зразка глянцевого видання у вітчизняному медійному просторі. У своїх працях до цієї теми зверталися В. Демченко, Г. Дзюбенко, І. Дяченко, В. Здорова, Н. Клименко, К. Ліпатнікова, Н. Олійник, О. Сушкова, М. Сухомлин, В. Шкляр та ін.

Зрозуміло, що стереотипи самі по собі не є чимось суто штучним – вони віддзеркалюють уявлення, настрої, заботи, що існують у суспільстві в той чи інший період. На думку вітчизняних і зарубіжних дослідників, більшість ЗМІ зашорені матрицями та шаблонами, а тому не готові подивитися на світ ширше, допомогти побачити жінку й чоловіка в розвитку їхньої культурної, соціальної, особистісної актуалізації. Так, соціальний стереотип – це спрощений схематизований образ або уявлення про певний соціальний об'єкт чи явище. Стереотипи характеризуються емоційною забарвленістю та стійкістю. При цьому найважливішим є те, що вони впливають на прийняття рішення, приховуючи логіку процесу від зовнішнього спостерігача. Таким чином, журналістика й публіцистика, переобтяжені